

בענין עדות לקיום הדבר

1. בבלי קדושין דף ס"ה:

אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב: המקדש בעד אחד - אין חוששין לקידושין, ואפילו שניהם מודים... מאי הוי עלה? רב כהנא אמר: אין חוששין לקידושין, רב פפא אמר: חוששין לקדושין. אמר ליה רב אשי לרב כהנא: מאי דעתך? דילפת דבר דבר מממון, אי מה להלן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, אף כאן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי! א"ל: התם לא קא חייב לאחריני, הכא קא חייב לאחריני.

2. חידושי רבינו חיים הלוי, יבום וחליצה ד:ט"ז

ואשר יראה לומר בדעת הרמב"ם, דס"ל דלא בעינן מדאורייתא עדים כלל גבי חליצה, וכדמשמע כן פשוט הסוגיא דיבמות דפריך בינו לבינה מי ידענא, דמשמע דהחליצה באמת היא חליצה כשרה ורק דאנן לא ידעינן, והטעם בזה נראה, דהא משום דמצינו תרי גווני עדיות בדבר שבערוה, דבזנות הרי קי"ל דלא איברו סהדי אלא לשקרי וכמבואר בכתובות דף ט' [ע"א] דבאמת נאסרת גם בלא עדים, ובגיטין וקידושין ע"י העדים הוא שמקיימא מילתא, וכדקי"ל דהמקדש והמגרש בלא עדים לא הוי קידושין וגירושין, והחילוק שביניהם הא הוי, דבזנות דהאיסור בא ממילא על כן לא איברו סהדי אלא לשקרי, משא"כ בגיטין וקדושין דהבעל הוא שעושה עצם הגירושין והקידושין והאיסור וההיתר ע"כ צריכינן עדים לקיומי מילתא...

ונראה מוכרח מזה, דחלוק דין גירושין וקידושין מדין חליצה ולשמה, דגירושין וקידושין צריך דעת בעלים על עצם הגירושין והקידושין, ומשום דעיקר הקידושין וגירושין נעשה ע"י הבעלים, והם האוסרים והם המתירים, ועל כן צריך דעתם, ולא מהניא מה שאחרים מלמדין אותן, כיון דהם בעצמן לא בני דעה נינהו, משא"כ בחליצה ולשמה, אין בהם דין דעת בעלים, ורק כוונה הוא דבעינן על עצם מעשה החליצה, והפטור ממילא בא מדין תורה...

ולפ"ז י"ל, דכיון דבחליצה לא בעינן כוונת בעלים רק על עצם מעשה החליצה, אבל דעת בעלים לא בעינן בהו, ומשום דהפטור בא ממילא ולא שהיבם פוטרה, וא"כ הרי שוה לזנות דלא איברו סהדי אלא לשקרי, ולא לקיומי מלתא, ובאמת גם חליצה בלא עדים היא חליצה, ועל כן שפיר פסק הרמב"ם דחליצה בינו לבינה היא חליצה פסולה, כיון דדין עדים לא מעכב בחליצה

3. קצות החשן, סימן רמ"א סעיף א'

... דעיקרא דמלתא דצריך עדים בגוף הקידושין הוא בכדי שיוודע לעלמא...

I. עדות מאחורי הגדר

4. בבלי שם דף מ"ג.

איתמר, רב אמר: שליח נעשה עד, דבי רבי שילא אמרי: אין שליח נעשה עד. מ"ט דבי רבי שילא? אילימא משום דלא א"ל הוי לי עד, אלא מעתה, קידש אשה בפני שנים ולא אמר להם אתם עדיי, ה"נ דלא הוו קידושין? אלא, רב אמר: שליח נעשה עד, אלומי קא מאלימנא למילתיה; דבי רבי שילא אמרי: אין שליח נעשה עד, כיון דאמר מר: שלוחו של אדם כמותו, הוה ליה כגופיה.

5. ריטב"א שם ד"ה איתמר

איתמר רב אמר שליח דקדושין נעשה עד כו' מאי טעמא [דבי רב שילא] אי משום דלא אמר ליה הוי לי עד אלא מעתה קידש אשה בפני שנים ולא אמר להו אתם עדי הכי נמי דלא הוו קידושין. פי' והא ודאי לא אפשר דבממון הוא דבעינן אתם עדי כדי שלא יאמר לו משטה הייתי כך או שלא להשביע את עצמי עשיתי, אבל בקידושין דליכא למימר כל חד מהני לא בעינן אתם עדי וכן הלכתא, מיהו כל היכא שיש באותו מעמד כשרים ופסולים או קרובים צריך לייחד עדי הקידושין, דאי לא כיון דאיכא עד פסול ביניהם עדות כולם בטלה...

וכן אמר מורי נר"ו דאע"ג דלא בעינן בקידושין אתם עדי, היכא דליכא פסולים באותו מעמד צריך שיהו עדים שם ולאפוקי הטמין לה עדים אחורי הגדר, חזא דהא לא חשיבא עדות בדבר שגוף הדבר צריך לעדות אלא בדבר שצריך עדות משום שקרא, ועוד דהא מצי למימר ליה לא שתקתי בשעת קידושין אלא בשביל שלא היו שם עדים וכסבורה שלא הועילו מעשיך והיה ליה כמקדש בלא עדים שאין חוששין לקידושין, ומי שנטל קנין לחבירו בממון והטמין לו עדים מאחורי הגדר מהני דלא איברי סהדי אלא לשקרי ומעידין לו בבית דין.

6. רשב"א שם ד"ה אי הכי

א"ה קדש אשה בפני שנים ולא אמר להם אתם עדי ה"נ דלא הוי קדושין קדושין, והא לא בעיא אתם עדי אלא בהודאות בלבד כדי שלא יאמר לו משטה הייתי כך הא בעלמא דליכא למימר ביה השטאה לא, ודוקא בשקדשה בפני שנים שהם אצלם והיא מרגשת בהן אבל הכמין לה עדים אחורי הגדר לא דלמא אי ארגישה בהון לא מקבלא קדושין אלא השתא דסברה דליכא סהדי קבלתן משום דמידע ידעה דהמקדש בלא עדים אין חוששין לקדושין ורצתה לשחק בו.

II. עדים פסולים מדרבנן

7. ספר העיטור, אות ק'

והיכא דקדיש בפסולי עדות דרבנן כתבנו בהילכות עדות וכתב רב אלפס בתשובות דפסולי עדות דאוריית' דמו

III. שליח נעשה עד

8. בבלי קדושין דף מ"ג.

איתמר, רב אמר: שליח נעשה עד, דבי רבי שילא אמרי: אין שליח נעשה עד. מ"ט דבי רבי שילא? אילימא משום דלא א"ל הוי לי עד, אלא מעתה, קידש אשה בפני שנים ולא אמר להם אתם עדיי, ה"נ דלא הווי קידושין? אלא, רב אמר: שליח נעשה עד, אלומי קא מאלימנא למילתיה; דבי רבי שילא אמרי: אין שליח נעשה עד, כיון דאמר מר: שלוחו של אדם כמותו, הוה ליה כגופיה.

IV. עדות בשעת ראייה

9. בבלי מכות דף ה:- דף ו.

מתני'. על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת... ומה שנים, נמצא אחד מהן קרוב או פסול - עדותן בטלה, אף שלשה, נמצא אחד מהן קרוב או פסול - עדותן בטלה; מנין אפי' מאה? ת"ל: עדים. אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים - בדיני נפשות, אבל בדיני ממונות - תתקיים העדות בשאר; רבי אומר: אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות. ואימתי? בזמן שהתרו בהן, אבל בזמן שלא התרו בהן, מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש?

10. גמרא שם דף ו.

היכי אמרינן להו? אמר רבא, הכי אמרי' להו: למיחזי אתיתו או לאסהודי אתיתו? אי אמרי: לאסהודי אתו, נמצא אחד מהן קרוב או פסול - עדותן בטלה, אי אמרי: למיחזי אתו, מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש?

11. רש"י שם

בזמן שהתרו בהן - ובדיני נפשות כי אמרינן בטלה בזמן שהקרוב או הפסול נשתתף בעדות מתחלה להיות מן המתירין בעוברי עבירה.

אבל אם לא התרו בהן - ולא כווננו להיות עדים בדבר לא בטלה עדות האחרים בשביל ראייתן של אלו דמה יעשו שני אחין שראו עם שלישי מן השוק באחד שהרג את הנפש.

12. תוס' שם

שמואל אומר הלכה כרבי יוסי - קשה היאך מצינו ידו ורגליו כשנותנין גט שיש במעמד קרובים והיה לנו לומר דעות הכשרים בטל והאי דומיא דדיני נפשות דשרינן אשת איש שיש בה מיתת בית דין וטעם דפרישית לעיל גבי עדות נפשות שייך נמי בגט וגם לרבי נמי קשה שפעמים יתכוין אחד מן הקרובים להעיד לכן נראה לר"י דגם לר' יוסי לא אמרו דעותן בטלה אלא דוקא באותן שמעידים בפני ב"ד אבל בשביל ראייה לחודה לא

13. ריטב"א קדושין דף מ"ג.

מיהו כל היכא שיש באותו מעמד כשרים ופסולים או קרובים צריך לייחד עדי הקידושין, דאי לא כיון דאיכא עד פסול ביניהם עדות כולם בטלה ואף על גב דאמרי למחזי אתינא, דכי אמרינן התם (מכות ו' א') דאמרינן להו למחזי אתיתון או לאסהודי אתיתון ואי אמר למחזי אתינן תתקיים העדות בשאר, היינו בדיני ממונות ובדיני נפשות שאין העדות מתקיימת עד שבאין לבית דין ושעת ראייה לא חשיבא עדות, אבל הכא בקידושין אין העדות באה לאמת הדבר בלבד אלא אפילו ידעינן דהכי קושטא דמילתא שקידשה אינה מקודשת בלא עדות ואין לקדושין קיום בלא עדות וגזרת הכתוב הוא, וכיון דכן שעת מעשה הוא שעת עדותן וכיון דאיכא צירוף פסולי עדות עמהן עדות כולן בטלה, דומיא דבעלמא כשיש צירוף פסולי עדות כשבאין להעיד בבית דין שעדות כולן בטלה, וכי אמרינן למחזי אתיתון או לאסהודי אתיתון היינו היכא דאתו למחזי בשעת מעשה, כך הורה רבינו נר"ו הלכה למעשה, אבל אין זה דעת המפרשים ז"ל וראוי להחמיר.

V. עדי חתימה ועדי מסירה

14. ר"ן גיטין דף מ"ח. בדפי אלפס

ומעתה מה שמודה ר"א דגט החתום בעדים כורת אף על פי שלא נתן בעדי מסירה כמו שמוכיחות כל אותן ראיות שכתבתי למעלה לאו משום דס"ל דעדי חתימה כרתי אלא שהמסירה כורתת מכיון שיש עדים על עיקר הדבר דהוה להו עדי חתימה כעדי מסירה שהרי הגט יוצא מתחת ידה בעדים הללו ובידוע שהבעל מסרה לה ונמצאו כאילו הן עצמן מעידים על המסירה...

15. תוס', גיטין דף ז. ד"ה דקיימא

ועוד דרגיל ר"ת לומר דאפילו לר"מ בעי עדים בשעת נתינת הגט דאין דבר שבערוה פחות משנים...